

Indický makroregion (Jižní Asie)

1. Vymezení a společné znaky makroregionu

- **Geografické vymezení:**
 - Označován také jako **Indický subkontinent**.
 - Zahrnuje státy: **Indie, Pákistán, Bangladéš, Nepál, Bhútán, Srí Lanka, Maledivy**.
 - Někdy je přiřazován i Afghánistán (kulturně přechodná oblast).
- **Společné charakteristické rysy:**
 - **Přírodní ohraničení:** Ze severu výrazně oddělen pohořím Himálaj, z jihu omýván Indickým oceánem.
 - **Vysoká hustota zalidnění:** Jeden z nejlidnatějších regionů světa.
 - **Demografická charakteristika:** Vysoký přirozený přírůstek, mladá věková struktura.
 - **Dominance Indie:** Indie je politicky, ekonomicky i populačně naprosto dominantním státem regionu.
 - **Historie:** Společné dědictví starověkých civilizací (harappská), velkých říší (Mughalská) a britské koloniální nadvlády.
 - **Náboženská a kulturní pestrost:** Místo vzniku **hinduismu** a **buddhismu**, silná přítomnost islámu.
 - **Klimatický vliv monzunů:** Klíčový faktor pro život a zemědělství v celém regionu.
 - **Ekonomická charakteristika:** Převážně rozvojové země s obrovskými sociálními rozdíly, ale zároveň dynamicky rostoucí ekonomikou (zejména Indie).

2. Přírodní podmínky

- **Geologie a reliéf:**
 - **Severní horská hradba:**
 - **Himálaj:** Nejvyšší pohoří světa, vzniklo kolizí Indické a Eurasijské desky (alpínsko-himálajské vrásnění). Nachází se zde Mount Everest (8848 m) a další osmitisícovky.
 - **Karakoram, Hindúkuš:** Navazující vysoká pohoří.
 - **Velké nížiny (střední část):**
 - Rozsáhlé, ploché a velmi úrodné aluviální nížiny, vytvořené velkými řekami.
 - **Indoganžská nížina:** Nejlidnatější část regionu, podél řek Indus, Ganga a Brahmaputra.
 - **Dekánská plošina (jih):**
 - Rozsáhlá náhorní plošina tvořící většinu poloostrovní Indie.
 - Starého geologického původu (součást Gondwany).
 - Na okrajích lemována pohořími Západní a Východní Ghát.
 - **Pobřeží:** Dlouhé, málo členité.

- **Ostrov:** Srí Lanka (velký ostrov), Maledivy (řetězec korálových atolů).
- **Podnebí:**
 - Dominantní vliv **monzunového klimatu**.
 - **Zimní monzun (listopad-duben):**
 - Suchý vítr vane z chladné pevniny (vysoký tlak) nad teplejší oceán (nízký tlak).
 - Přináší období sucha a jasného počasí.
 - **Letní monzun (květen-říjen):**
 - Vlhký vítr vane z teplého Indického oceánu (vysoký tlak) nad rozpálenou pevninu (nízký tlak).
 - Přináší vydatné srážky, které jsou životně důležité pro zemědělství.
 - Nejdeštivější místo světa: Čérápuňdží v Indii.
 - **Další typy klimatu:**
 - **Vysokohorské:** V Himálaji (chladné, drsné).
 - **Suché (aridní):** Na západě (Tháráská poušť v Indii a Pákistánu).
 - **Rovníkové:** Na jihu Srí Lanky a na Maledívách.
- **Vodstvo:**
 - Říční síť je silně závislá na monzunech a tání ledovců v Himálaji.
 - **Indus:** Pramení v Tibetu, protéká Pákistánem, klíčový pro zavlažování v suchých oblastech.
 - **Ganga:** Posvátná řeka hinduismu, protéká nejlidnatějšími oblastmi Indie. Silně znečištěná.
 - **Brahmaputra:** Pramení v Tibetu, spolu s Gangou tvoří obrovskou deltu v Bangladéši.
 - **Delta Gangy a Brahmaputry:** Největší delta světa, extrémně úrodná, ale hustě zalidněná a ohrožená častými záplavami a cyklóny.
- **Biosféra:**
 - **Tropické monzunové lesy:** V oblastech s vysokými srážkami, v období sucha opadávají.
 - **Savany:** V sušších oblastech Dekánské plošiny.
 - **Pouště a polopouště:** Na západě.
 - **Vysokohorská vegetace:** Stupňovitost v Himálaji.
 - **Mangrovy:** V deltách řek (Sundarbans – největší mangrovový les, domov tygra bengálského).
 - **Fauna:** Tygr, slon indický, nosorožec indický, levhart, mnoho druhů opic.

3. Obyvatelstvo

- **Počet a dynamika:**
 - Indie se stala nejlidnatějším státem světa (cca 1,43 mld.), Pákistán a Bangladéš patří také mezi 10 nejlidnatějších.
 - Celý region má téměř 1,9 miliardy obyvatel (cca 1/4 světové populace).
 - Vysoká porodnost a přirozený přírůstek, i když postupně klesá.

- **Hustota a rozmístění:**
 - Extrémně vysoká hustota zalidnění.
 - Nejvíce osídlené oblasti: Indoganžská nížina, delty řek, pobřežní oblasti.
 - Nejnížší hustota: Himálaj, Thárská poušť.
 - Bangladéš patří k nejhustěji zalidněným státům světa.
- **Etnická a jazyková pestrost:**
 - Stovky etnických skupin a jazyků.
 - **Indoevropská jazyková rodina (sever):** Hindština (nejrozšířenější), bengálština, paňdžábština, urdština.
 - **Drávidská jazyková rodina (jih):** Tamilština, telugština.
- **Náboženství:**
 - Klíčový prvek identity, kultury a často i politických konfliktů.
 - **Hinduismus:** Dominantní v Indii (cca 80 %) a Nepálu. Polyteistické náboženství, víra v reinkarnaci, karma, posvátnost řeky Gangy a krávy.
 - **Islám:** Dominantní v Pákistánu, Bangladéši, na Maledivách. Velká menšina v Indii (cca 14 %).
 - **Buddhismus:** Vznikl zde, ale dnes dominantní jen na Srí Lance a v Bhútánu.
 - **Sikhismus:** Soustředěn v indickém Paňdžábu.
 - **Džinismus, křesťanství.**
- **Kastovní systém:**
 - Sociální rozvrstvení spojené s hinduismem.
 - Oficiálně je zakázán, ale v praxi na venkově stále silně ovlivňuje život společnosti.
 - Dělení na kasty (varny): bráhmani, kšatrijové, vaišjové, šúdrové a nedotknutelní (dnes dalité).

4. Hospodářství

- **Obecná charakteristika:**
 - Obrovský region s velkým ekonomickým potenciálem, ale stále s mnoha znaky rozvojových zemí.
 - **Indie:** Rychle rostoucí ekonomika (člen BRICS a G20), přechod od zemědělství k průmyslu a službám. Nazývána "kanceláří světa" (IT služby, software).
 - Ostatní státy jsou ekonomicky slabší, závislé na zemědělství a textilu.
- **Zemědělství:**
 - Zaměstnává velkou část obyvatelstva.
 - Silně závislé na monzunových srážkách.
 - **"Zelená revoluce" (od 60. let 20. stol.):** Zavedení moderních agrotechnických postupů, hnojiv a výkonnějších odrůd (pšenice, rýže) vedlo ke zvýšení produkce a dosažení potravinové soběstačnosti Indie.
 - **Hlavní plodiny:**
 - **Rýže:** Pěstována v zavlažovaných oblastech (delta Gangy).
 - **Pšenice:** V sušších oblastech (severozápad).
 - **Bavlník, juta:** (Bangladéš je světový producent).

- **Čaj:** (Assám v Indii, Srí Lanka).
- **Cukrová třtina, luštěniny, proso.**
- **Živočišná výroba:**
 - Navzdory obrovským stavům skotu (nejvíce na světě) je produkce masa nízká (náboženské důvody - posvátnost krávy).
 - Skot využíván jako tažná síla.
- **Průmysl:**
 - **Těžba:** Velké zásoby **černého uhlí** a **železných rud** v Indii (základ pro těžký průmysl). Dále bauxit, mangan.
 - **Tradiční odvětví:** Textilní a potravinářský průmysl.
 - **Moderní odvětví v Indii:**
 - Hutnictví a strojírenství.
 - **High-tech obory:** Software, IT služby (centrum **Bengalúr/Bangalore**), farmaceutický průmysl, automobilový průmysl.
 - **Filmový průmysl ("Bollywood")** v Bombaji (Mumbaí).
 - V Pákistánu a Bangladéši dominuje textilní průmysl (levná pracovní síla).
- **Služby a doprava:**
 - Rychle rostoucí sektor, zejména v Indii.
 - **Doprava:** Hustá, ale často přetížená železniční síť (dědictví Britů). Silniční síť se modernizuje.
 - **Cestovní ruch:** Velký potenciál, historické památky (Tádž Mahal), přírodní krásy (Himálaj), náboženská místa.

5. Problémy a konflikty

- **Přelidnění a chudoba:**
 - Obrovský tlak na zdroje (voda, půda, potraviny).
 - Existence slumů ve velkých městech (Dillí, Mumbaí, Karáčí, Dháka).
 - Velké sociální nerovnosti, negramotnost.
- **Politické a náboženské konflikty:**
 - **Kašmír:** Sporné území mezi Indií a Pákistánem (obě jaderné mocnosti), zdroj trvalého napětí a válek.
 - Napětí mezi hinduisty a muslimy v Indii.
- **Environmentální problémy:**
 - Extrémní **znečištění ovzduší** ve velkých městech (Dillí patří k nejznečištěnějším na světě).
 - Silné **znečištění řek** (zejména Gangy) průmyslovými a komunálními odpady.
 - Odlesňování, eroze půdy.
- **Přírodní katastrofy:**
 - **Záplavy:** Způsobené monzunovými dešti, zejména v Bangladéši.
 - **Tropické cyklóny:** V Bengálském zálivu.
 - **Zemětřesení:** V horských oblastech na severu.
 - **Sucha:** V případě slabého monzunu.

